[2018] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

ਰਘੁਨਾਥ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਾਂਡੇ

ਬਨਾਮ

ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3621 ਆਫ 2018)

06 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2018

[ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ ਅਤੇ

ਨਵੀਨ ਸਿਨਹਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਮੈਸੂਰ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1961 - ਧਾਰਾ 14(5) - ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ - ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 14(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਮੰਨਿਆ: ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ - ਜੇਕਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ - ਜੇਕਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ - ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਲੰਡਰ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੈਲੰਡਰ ਸਾਲ ਦੀ 31 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। – ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਨਸਿਫ਼/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ - ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਮੋ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 2 ਤੋਂ 9 ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ - ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 14(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ – ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਝੌਤਾ, ਮੁਨਸਿਫ਼/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ 02.03.1970 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 4 ਏਕੜ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੌਂਪ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਸੌਂਪਣਾ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ 02.03.1970 ਤੋਂ 4 ਏਕੜ ਤੱਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ –

ਰਘੁਨਾਥ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਾਂਡੇ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ - ਜ਼ਮੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ - ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਨੇ ਹਵਾਲਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਧੀਨ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਤੋਂ 4 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ – ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਕਰਨਾਟਕ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1961

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2018 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3621

ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 17.06.2013 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, 2010 (ਐਲਆਰ-ਆਰਬੀਐਫ) ਦੇ ਰਿਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6373 ਵਿੱਚ ਧਾਰਵਾੜ ਵਿਖੇ ਸਰਕਟ ਬੈਂਚ।

ਐਸ.ਐਸ. ਜਵਾਲੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਜ਼ੀਮ ਏ. ਕਾਲੇਬੁੱਡੇ, ਅੰਕੋਲੇਕਰ ਗੁਰੂਦੱਤ,

ਨੀਲਕੰਠ ਗਿਆਨਸ਼ਵਰ ਅਹੇਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਵੀ. ਐਨ. ਰਘੂਪਤੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

ਆਰਡਰ

ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 9 ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਸੂਰ ਲੈਂਡ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 14(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਸੂਰ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1961 (ਹੁਣ ਕਰਨਾਟਕ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1961 ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 14(1) ਅਤੇ 14(5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 1961-1970 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਲ:-

“14. ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ - (1) ਧਾਰਾ 22 ਅਤੇ 43 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 15, 16, 17, 18, 19, 20 ਅਤੇ 41 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ, ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, -

(i) ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ

(ii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ,

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਜਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ, ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਵੰਡ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ; ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜਿਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਉਹ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗਾ।

14(5) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1)

(ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇਗਾ, ਪਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਲੰਡਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਕੈਲੰਡਰ ਸਾਲ ਦੀ 31 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਦਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ;

(ਬੀ) ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 'ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਸਬੰਧਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ' ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਕੈਲੰਡਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕੈਲੰਡਰ ਸਾਲ ਦੀ 31 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਦਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਾਜਬ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਵੇਗਾ। ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਕੈਲੰਡਰ ਸਾਲ ਦੇ 31 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼, ਮੈਸੂਰ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1961 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 14(1) ਅਤੇ 14(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਮੈਸੂਰ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 111 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 111 (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

“111. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ - (1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਖੇਤਰ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕੱਲਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਮੁਨਸਿਫ਼ ਦੇ ਰੈਂਕ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਕਰੇਗਾ।

(2) ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਲਈ ਜਿਸ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਮੁਨਸਿਫ਼ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਏਗਾ। ਵਿਆਖਿਆ:-

ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਇੱਕ ਮੁਨਸਿਫ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ (i) ਬੰਬਈ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਜੱਜ (ਜੂਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ); ਅਤੇ (ii) ਮਦਰਾਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਨਸਿਫ਼।”

ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਲੈਂਡ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇੱਕ ਇਕੱਲੇ ਮੈਂਬਰ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੁਨਸਿਫ਼/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਮੈਸੂਰ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 14(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੀ), ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ 02.03.1970 ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

"ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ ਦੀ 4 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਬਿਨੈਕਰਤਾ ਕੋਲ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੈਸੂਰ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1961 (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਸੀ) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 14(1) ਅਤੇ 14(5) ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਝੌਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਲ.ਸੀ 109/70 ਵਿੱਚ ਮੁਨਸਿਫ਼/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਧਾਰਵਾੜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਸੂਰ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ - ਆਰ.ਐਲ.ਸੀ ਨੰਬਰ 543/1970 ਮਿਤੀ 31.10.1970, ਆਰ.ਐਲ.ਸੀ ਨੰਬਰ 109 ਮਿਤੀ 02.03.1970, ਆਰ.ਐਲ.ਸੀ ਨੰਬਰ 55 ਮਿਤੀ 1970 ਮਿਤੀ 17.04.1971, ਮੁਨਸਿਫ਼/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਉਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਮੋ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਵਾਬਦੇਹ 2 ਤੋਂ 9 ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਮੈਸੂਰ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਵੀ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ।

5. ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਝੌਤਾ, ਮੁਨਸਿਫ਼/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਧਾਰਵਾੜ ਦੁਆਰਾ 1970 ਦੇ ਆਰਐਲਸੀ ਨੰਬਰ 109 ਵਿੱਚ 2.3.1970 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 4 ਏਕੜ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੌਂਪ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ 4 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਸੌਂਪਣਾ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 02.03.1970 ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 4 ਏਕੜ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ।

6. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਵਧੀਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਵਲ ਜੱਜ, ਧਾਰਵਾੜ ਨੇ 1994 ਦੇ ਐਲ.ਏ.ਸੀ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 82 ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਵਾਲਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 30.11.2015 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਧੀਨ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ, ਭਾਵ ਇੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਤੋਂ 4 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।

7. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 2.03.1970 ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 2 ਤੋਂ 9 ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 4 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

8. ਇਸ ਲਈ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 9. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

10. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ (ਆਂ), ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

11. ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ
ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Megha Tak

Advocate Megha Tak